

หมวดที่ 3 การเงินและสถาบันการเงิน

ในหมวดนี้ จะได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของเงินและหน้าที่ของเงิน
อุปสงค์และอุปทานของเงิน แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเงินของนักเศรษฐศาสตร์
สำนักต่าง ๆ สถาบันการเงินประเภทต่าง ๆ และการใช้นโยบายการเงินแก้ไข
ภาวะเศรษฐกิจของประเทศ

บทที่ 7

เงินและหน้าที่ของเงิน

บทนำ

แซมมวลสัน (Pual A. Samuelson) นักเศรษฐศาสตร์ชาวอเมริกันกล่าวว่า “เรื่องแปลกก็คือ เงินเป็นสิ่งที่ยอมรับก็เพราะได้รับการยอมรับให้เป็นเงิน” (Paradox : Money is accepted because it is accepted)¹

“เงิน (Money) ที่เรารู้จักกันดีจะทำหน้าที่สำคัญ 2 ประการคือ เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนกับเป็นเครื่องวัดมูลค่า “เงิน” ในฐานะที่มนุษย์ยอมรับให้เป็นสื่อกลางในการซื้อขายแลกเปลี่ยนกันโดยมีธนาคารเป็นตัวกลางระดมเงินออกจากประชาชน ระบบธนาคารจะสร้างเงินฝากขึ้นมา ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งของปริมาณเงินเพื่อนำไปให้ผู้ประกอบการธุรกิจกู้ยืมไปลงทุนขยายการผลิตสินค้าและบริการ

แม้เงินจะมีความสำคัญจนเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้สำหรับเศรษฐกิจในปัจจุบัน แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าเงินมีความสำคัญในตัวของมันเอง แต่เพียงอย่างเดียว ความสำคัญของเงินอยู่ที่อำนาจซื้อ (purchasing power) เงินจะหมดอำนาจซื้อของมันหากปล่อยให้มันมีปริมาณเพิ่มสูงขึ้นจนเกินปริมาณสินค้าและบริการ เมื่อค่าของเงินเปลี่ยนแปลงรวดเร็วจนหมดอำนาจซื้อแล้ว คนทั่วไปก็จะขาดความเชื่อถือและไม่ยอมรับเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน นั่นก็หมายถึงว่าเงินได้กลายเป็นเศษกระดาษไร้ค่าที่ไม่มีใครต้องการ ความสำคัญของเงินก็จะหมดไปในทันที ดังนั้นธนาคารกลางของประเทศต่าง ๆ จึงคอยดูแลรักษาเงินตราให้มีเสถียรภาพโดยใช้มาตรการต่าง ๆ คอยควบคุมปริมาณเงินของประเทศให้มีปริมาณที่เหมาะสม การรักษาเสถียรภาพของเงินตราเปรียบเสมือนการรักษาระดับน้ำในนาให้พอดี คอยควบคุมมิให้ระดับน้ำสูงหรือต่ำเกินไป ถ้าน้ำมีระดับสูงเกินไปก็จะท่วมข้าวเสียหาย ถ้าน้ำน้อยเกินไปข้าวก็ตาย น้ำในระดับพอดีจึงจะช่วยให้ข้าวออกงาม

¹Vera Anstey and Anne Martin. *An Introduction to Economics*. (London : George Allen & Unwin Ltd., 1964) p. 152.

ปริมาณเงินที่ใช้หมุนเวียนก็เช่นกัน ถ้าในขณะหนึ่งขณะใดมีปริมาณเงินที่อยู่ในมือประชาชนมากเกินไป ประชาชนมีอำนาจซื้อมากกว่าปริมาณสินค้าและบริการที่มีอยู่ เราต้องการซื้อสินค้าจำนวนมาก แต่ในขณะนั้นสินค้ามีขายน้อย ไม่พอกับความต้องการจนต้องแย่งกันซื้อ พ่อค้าก็จะถือโอกาสขึ้นราคาสินค้าให้สูงขึ้น เมื่อสินค้าโดยทั่วไปมีราคาสูงขึ้น ค่าของเงินหรืออำนาจซื้อของเงินย่อมลดต่ำลง เพราะเงิน 5 บาท เคยซื้อข้าวแกงได้ 1 จาน แต่บัดนี้ของแพงขึ้น เราอาจต้องใช้เงินเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าจึงจะซื้อข้าวแกงได้ 1 จาน ประชาชนต้องซื้อของแพงก็จะเดือดร้อน ในทางตรงกันข้าม ถ้าในขณะนั้นมีปริมาณเงินที่อยู่ในมือประชาชนมีน้อยเกินไป ประชาชนมีอำนาจซื้อน้อยกว่าปริมาณสินค้าและบริการที่มีอยู่ เรามีอำนาจซื้อสินค้าน้อย แต่พ่อค้ามีสินค้ามาขายมากเกินไปต้องการ พ่อค้าขายสินค้าไม่ได้ก็อาจจะต้องเลหลังลดราคาสินค้าให้ต่ำลง เมื่อพ่อค้าขายของไม่ได้หรือต้องขายขาดทุน โรงงานก็อาจต้องลดการผลิตลง ลดการจ้างงาน จนเกิดการว่างงานขึ้น เพื่อให้การผลิตและการบริโภคดำเนินไปได้โดยราบรื่นและคนส่วนมากมีงานทำ ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงต้องรักษาเสถียรภาพทางการเงินของประเทศไว้ กล่าวคือจะต้องคอยควบคุมปริมาณเงินให้ได้สัดส่วนกับปริมาณสินค้าและบริการที่ผลิตได้ โดยใช้มาตรการต่าง ๆ ผ่านธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินต่าง ๆ เช่น กำหนดเพิ่มลดอัตราเงินเสดสำรองที่ธนาคารพาณิชย์จะต้องนำเงินไปฝากไว้กับธนาคารแห่งประเทศไทย กำหนดเพิ่มลดอัตราดอกเบี้ยสำหรับเงินที่ธนาคารพาณิชย์จะให้กู้ยืม เป็นต้น ซึ่งเป็นเรื่องที่จะได้นำมาพิจารณากันในบทนี้ โดยแบ่งออกเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ความหมายของเงิน
2. หน้าที่ของเงินในระบบเศรษฐกิจ
3. ความสำคัญของเงินในระบบเศรษฐกิจ

วัตถุประสงค์

1. อธิบายความหมายของเงินในทางเศรษฐศาสตร์ได้
2. ระบุหน้าที่และบทบาทของเงินในระบบเศรษฐกิจได้
3. วิเคราะห์ความสำคัญของเงินในระบบเศรษฐกิจได้

1. ความหมายของเงิน

“เงิน” ในทางเศรษฐศาสตร์หมายถึงเงินตราและเงินประเภทอื่น คือ หมายถึง (1) เงินเหรียญกษาปณ์ (Coinage) (2) ธนบัตร (Paper Currency) และ (3) เงินฝากธนาคารประเภทฝากกระแสรายวัน (Demand Deposit) โดยใช้เช็ค²

(1) เงินเหรียญกษาปณ์ (Coinage) หมายถึง เงินเหรียญที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย การออกเหรียญกษาปณ์ต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 โดยกระทรวงการคลังเป็นผู้ผลิตและนำออกใช้ สำหรับชนิด ราคา โลหะ อัตราเนื้อโลหะ น้ำหนัก ขนาด ลวดลาย และลักษณะอื่น ๆ ของเหรียญกษาปณ์นั้น ให้กำหนดโดยกฎกระทรวง

(2) ธนบัตร (Paper Currency) หมายถึง เงินที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย ธนบัตรที่ออกใช้ในปัจจุบันเป็นธนบัตรของรัฐบาล ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 มาตรา 14 โดยธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้จัดทำและนำออกใช้

(3) เงินฝากธนาคารประเภทฝากกระแสรายวัน (Demand Deposit) คือ เงินฝากกระแสรายวันซึ่งจ่ายโอนกันด้วยเช็ค (Checking Deposit at Bank) หรือเงินฝากเพื่อเรียกนั้น ถือว่าเป็นเงิน เพราะผู้ฝากสามารถเซ็นเช็คสั่งจ่ายได้ทันทีเมื่อต้องจ่ายเป็นค่าตอบแทนในการซื้อสินค้าและบริการ เงินฝากประเภทนี้จึงมีอำนาจซื้อเช่นเดียวกับธนบัตรและเหรียญกษาปณ์ เช่น นายแดงนำเงินไปฝากธนาคาร ก. ซึ่งเป็นธนาคารพาณิชย์ไว้ 10,000 บาท ธนาคาร ก. จะมอบสมุดเช็คให้กับนายแดงไว้ ซึ่งนายแดงสามารถเขียนเช็คสั่งให้ธนาคารจ่ายเงินเพื่อแลกเปลี่ยนกับสินค้าและบริการได้เช่นเดียวกับธนบัตร หรือเหรียญกษาปณ์ที่มีอยู่ 10,000 บาทนั้น

การที่เราถือว่ามีเหรียญกษาปณ์ ธนบัตร และเงินฝากธนาคารประเภทกระแสรายวันที่จ่ายโอนได้ด้วยเช็คเป็นเงินก็เพราะทั้ง 3 สิ่งนี้ นอกจากจะมีคุณสมบัติเป็นเงินที่ดีตั้งได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังมีคุณสมบัติอีกอย่างหนึ่งเหนือ “สินทรัพย์ (assets)” ทุกชนิด คุณสมบัติอันนั้นก็คือมี “สภาพคล่อง (Liquidity)” สูงสุด

คำว่า สภาพคล่อง ในที่นี้ หมายถึง คุณสมบัติของสินทรัพย์ที่จะเปลี่ยนเป็นสิ่งของหรือบริการอย่างอื่นได้ทันที การที่เรากล่าวว่ามีเงิน (เหรียญกษาปณ์ ธนบัตรและเงินฝากธนาคารประเภทกระแสรายวันที่จ่ายโอนกันด้วยเช็ค) เป็นสินทรัพย์ ที่มีสภาพคล่องสูงสุด ก็เพราะเงินสามารถนำไปใช้ซื้อสิ่งของและบริการได้ทันที แต่สินทรัพย์อย่างอื่นต้องเปลี่ยนเป็นเงินสดก่อน

²Richard G. Lipsey & Peter O. Steiner. *Economics*. Third Edition. (New York : Harper & Raw, Publishers, 1972), p. 599.

อย่างเช่น เรามีที่ดินอยู่ 1 แปลง ต้องการจะเปลี่ยนเป็นรถยนต์สัก 1 คันจะต้องเสียเวลาประกาศหาคนที่ต้องการซื้อที่ดินเสียก่อนแล้วจึงนำเงินไปหาซื้อรถยนต์ที่เราต้องการได้ ที่ดินจึงมีสภาพคล่องต่ำกว่าเงิน เป็นต้น สินทรัพย์จะมีสภาพคล่องสูงต่ำเพียงใด เราอาจสังเกตได้ว่า

1. สินทรัพย์นั้นจะเปลี่ยนเป็นสิ่งของหรือบริการได้คล่องเพียงใด
2. มีความเสี่ยงในเรื่องมูลค่าเพียงใด

ถ้าสินทรัพย์ใดสามารถเปลี่ยนเป็นสิ่งของหรือบริการที่เราต้องการได้คล่องมาก และมีความเสี่ยงในเรื่องมูลค่าน้อย สินทรัพย์นั้นก็จะมีสภาพคล่องสูง อย่างเช่น ระหว่างเงินกับใบหุ้นของบริษัท เงินย่อมมีสภาพคล่องสูงกว่าใบหุ้น เพราะเมื่อเก็บเงินไว้เราต้องการสินค้าหรือบริการเมื่อใด เราก็สามารถนำเงินไปซื้อหาได้ทันที แต่ถ้าเราซื้อหุ้นของบริษัทเก็บไว้ เวลาจะเปลี่ยนเป็นสินค้าหรือบริการ เราจะต้องเสียเวลาขายหุ้นให้ได้เงินมาเสียก่อนจึงจะนำไปซื้อสินค้าได้ และการถือใบหุ้นไว้ก็มีความเสี่ยงสูงกว่าการถือเงินไว้ เพราะถ้าบริษัทที่เราถือหุ้นไว้เกิดดำเนินงานล้มเหลวขาดทุน ราคาหุ้นอาจลดลงจนเราขาดทุนได้ เงินจึงมีสภาพคล่องสูงกว่าใบหุ้น

ในการดำรงชีวิตประจำวันและการประกอบธุรกิจ จำเป็นต้องถือเงินสดไว้จำนวนหนึ่งเสมอ เพราะถ้าไม่มีเงินเก็บไว้เลยอาจยุ่งยากเดือดร้อน นักศึกษาอาจไม่มีเงินค่ารถประจำทางไปมหาวิทยาลัย ไม่มีเงินซื้ออาหารกลางวัน ผู้ประกอบธุรกิจอาจไม่มีเงินจ่ายลูกจ้าง ไม่มีเงินเป็นค่าน้ำค่าไฟฟ้า แต่อย่างไรก็ตาม เราก็ไม่ควรเก็บเงินไว้มากเกินไปจนความจำเป็น เพราะการเก็บเงินไว้กับตัวจะไม่เกิดดอกออกผล แต่ถ้าถือสินทรัพย์อย่างอื่น เช่น หุ้น พันธบัตรรัฐบาล จะก่อให้เกิดรายได้ในรูปของเงินปันผลและดอกเบี้ย

นอกจากเงินทั้ง 3 ประเภทดังกล่าวแล้ว ยังมีสินทรัพย์อื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกับเงิน (near money) ได้แก่ เงินฝากประจำ เงินฝากออมทรัพย์ ตั๋วเงินคลังและพันธบัตรรัฐบาล สินทรัพย์เหล่านี้มีสภาพคล่องสูงมาก แต่ยังไม่เท่ากับเงิน อย่างเช่น เราฝากเงินประเภทเงินฝากประจำมีกำหนด 1 ปี เราจะต้องรอให้ครบกำหนด 1 ปีเสียก่อนจึงจะถอนเงินพร้อมกับดอกเบี้ยเต็มจำนวนได้ เป็นต้น เงินฝากประจำ เงินฝากออมทรัพย์ ตั๋วเงินคลัง และพันธบัตรรัฐบาลซึ่งเป็นสิ่งใกล้เคียงกับเงิน

แนวโน้มของเงินในอนาคต คาดหมายว่า เงินในรูปของบัญชีในธนาคารจะพัฒนาไปสู่ระบบของการใช้ การโอน แลกเปลี่ยนกันด้วยเครื่องของอิเล็กทรอนิกส์ เรียกว่า การโอน เงินทุน โดยทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Fund Transfer หรือ EFT) กันมากขึ้น แม้ว่าปัจจุบันเงินในรูปของเงินบัญชีในธนาคาร ที่ประชาชนยอมรับและนิยมใช้แลกเปลี่ยนกันอยู่มากที่สุด เป็นตราสารที่เรียกกันว่า “เช็ค” รองลงไปได้แก่ตั๋วแลกเงิน หรือตราพท์และตั๋วสัญญาใช้เงิน เป็นต้น นอกจากนี้

นั่นก็มีในรูปของ “บัตรเครดิต” พลาสติกที่ธนาคารหรือบริษัทการเงินต่าง ๆ เป็นผู้ออกให้กับลูกค้า ธนาคารหรือตัวเงินต่าง ๆ เหล่านี้มีลักษณะเป็นสัญญาจ่ายเงินหรือการส่งจ่ายเงินของบุคคลหนึ่งให้กับบุคคลอีกคนหนึ่งเมื่อครบกำหนดระยะเวลาที่กำหนดไว้หรือเมื่อทวงถาม โดยอาจจะเป็นผู้จ่ายเอง หรือให้ธนาคารเป็นผู้จ่ายให้แทนก็ตาม แต่ตราสารหรือตัวเงินต่าง ๆ ที่กล่าวแล้วนั้นเมื่อเทียบกับปริมาณการติดต่อและมูลค่าการค้ามหาศาลที่มีอยู่ในโลกแล้ว ก็นับว่ายังไม่เป็นเครื่องมือที่ช่วยเอื้ออำนวยให้การค้าระหว่างประเทศขยายตัวและดำเนินไปได้สะดวกรวดเร็วตามที่สมควรนัก เพราะตราสารเหล่านี้อาจหายได้ และต้องใช้ระยะเวลาเดินทางพอสมควรสำหรับการตรวจสอบความถูกต้อง เมื่อเป็นเช่นนี้จึงมีผู้คิดค้นนำเอาอิเล็กทรอนิกส์ทางเครื่องจักรสมองกลมาประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการโอนเงินระหว่างธนาคารภายในประเทศและนอกประเทศขึ้นเป็นครั้งแรกในยุโรปและสหรัฐอเมริกา เมื่อ 2-3 ปีมานี้ ทั้งนี้เพื่อมุ่งหมายที่จะลดบทบาทของการใช้เงินเหรียญ เงินกระดาษ และตัวเงิน ที่ไม่ค่อยปลอดภัย ไม่สะดวกและล่าช้าในการใช้จ่ายโอนเงิน หันมาสู่ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่ไม่ใช้เงินสดซึ่งมีความปลอดภัย สะดวก และรวดเร็วกว่าแทนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ขณะเดียวกันก็พยายามทำให้ข่าวสารทางการเงินแพร่หลายไปอย่างรวดเร็ว ปลอดภัยและถูกที่สุดเพื่อให้เงินสามารถไหลเวียนระหว่างประเทศได้ภายในหนึ่งนาที อันเป็นประโยชน์อย่างสำคัญยิ่งสำหรับบรรดานักลงทุน นักธุรกิจ ที่อาศัยวงการธนาคารเป็นสื่อกลางของการแลกเปลี่ยนและชำระเงินระหว่างประเทศ

กลไกอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องจักรสมองกลที่เริ่มนำมาใช้โอนเงินระหว่างธนาคารในปัจจุบันมีอยู่ 5 ระบบด้วยกัน และระบบที่ได้รับความนิยมแพร่หลายมากที่สุด คือระบบ “สวีฟท์” (S.W.I.F.T.) มีสมาชิกกว่า 1,100 ธนาคารใน 54 ประเทศ ซึ่งประเทศไทยเองก็เป็นสมาชิกอยู่ และระบบนี้มีแนวโน้มว่าจะได้รับความนิยมแพร่หลายมากขึ้น

คุณสมบัติของสิ่งที่จะใช้เป็นเงิน สิ่งที่น่านำมาใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนนั้น ถ้าได้รับความนิยมนจากผู้ใช้เป็นเวลานานก็แสดงว่า สิ่งนั้นมีคุณสมบัติของเงินที่ดี แต่ถ้านำมาใช้แล้วไม่ได้

*เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ที่เห็นได้ชัดที่สุดคือเครื่องจักรอัตโนมัติทำหน้าที่แทนเจ้าหน้าที่ teller ซึ่งเรียกว่า Automatic Teller Machine (ATM) เจ้าหน้าที่ teller คือเจ้าหน้าที่ของธนาคาร ซึ่งมีหน้าที่ในการรับฝากเงินถอนเงินของลูกค้าที่มาติดต่อธนาคาร เครื่องอัตโนมัตินี้จะให้บริการฝากเงิน ถอนเงิน และโอนบัญชี และสามารถทำงานได้โดยใช้ “debit card” และรหัสลับ ATM ช่วยทำให้ธนาคารสามารถให้บริการได้ตลอดทั้งวัน 24 ชั่วโมง โดยไม่มีวันหยุดในปัจจุบัน ธนาคารพาณิชย์หลายแห่งของประเทศไทยได้นำระบบ ATM มาใช้

ร้านสรรพสินค้าใช้ Electronic Terminals แทนที่จะใช้เครื่อง cash register ซึ่งประจำอยู่ที่เคานเตอร์ บางแห่งก็พุ่งต่อเข้ากับระบบศูนย์กลางควบคุมคอมพิวเตอร์และใช้จ่ายในการเก็บบันทึกสินค้าคงเหลือ

รับความนิยมก็แสดงว่า สิ่งนั้นขาดคุณสมบัติของเงินที่ดีโดยทั่ว ๆ ไป สิ่งที่จะใช้เป็นเงินควรมีคุณสมบัติดังนี้ คือ

(1) เป็นสิ่งที่ยอมรับกันโดยทั่วไป หมายความว่า เงินจะเป็นอะไรก็ได้ ซึ่งคนทั่วไปในสังคมนั้นยอมรับว่าเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน

(2) มีความคงทนถาวร (Durability) สิ่งที่จะทำเป็นเงินต้องไม่เน่าเปื่อยหรือสึกหรอได้ง่าย หากสิ่งไหนนำมาทำเป็นเงินเน่าเปื่อยได้มูลค่าจะหมดไป ดังนั้นเพื่อไม่ให้ผู้ถือเงินต้องขาดทุน มนุษย์จึงนำเอาโลหะทองคำและเงินมาใช้ทำเหรียญเพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน เพราะเมื่อนำมาผสมกับโลหะอื่น ๆ บางชนิดแล้วก็มีความทนทานยิ่งขึ้น

(3) สามารถแบ่งออกเป็นหน่วยย่อย ๆ ได้ (Divisibility) เหตุที่ใช้โลหะเป็นเงินก็เพราะสามารถแบ่งแยกออกเป็นหน่วยย่อย ๆ ได้สะดวก กล่าวคือ เมื่อแบ่งออกเป็นเหรียญย่อย ๆ แล้ว ก็อาจหลอมหรือทำเป็นเหรียญอีกได้โดยเสียค่าใช้จ่ายแต่เพียงเล็กน้อย

(4) มีความสะดวกสบายที่จะนำไปในที่ต่าง ๆ (Portability) เงินควรมีค่าในตัวเอง ทั้งต้องไม่ใหญ่หรือเล็กจนเกินไปหากเป็นเหรียญ เพื่อความสะดวกในการที่จะนำติดตัวไปไหนมาไหนได้เป็นจำนวนมาก ๆ

(5) เป็นสิ่งที่หายาก (Scarcity) เงินควรเป็นสิ่งที่หายาก เพราะสิ่งใดก็ตามที่หายาก ย่อมมีค่าสูงในตัวเอง มนุษย์จึงนิยมนำโลหะเงินหรือทองคำมาทำเป็นเงิน ทั้งนี้เพราะเป็นสิ่งที่หายาก จึงมีค่าสูงสมควรที่จะนำมาใช้ทำเป็นเงิน

(6) มีเสถียรภาพในค่า หมายความว่าค่าของเงินจะต้องคงที่ไม่ขึ้น ๆ ลง ๆ เนื่องจากค่าของเงินหมายถึงอำนาจซื้อซึ่งเงินนั้นสามารถซื้อหรือแลกกับสินค้าหรือบริการได้ ดังนั้นถ้าอำนาจซื้อที่ไม่มีความคงทนมาทำเป็นเงิน เช่น ในสมัยโบราณนำข้าวมาเป็นเงินตรา ค่าของเงินก็จะขึ้น ๆ ลง ๆ ตามฤดูกาลและผลของการเก็บเกี่ยว

(7) เป็นสิ่งที่เห็นเข้าก็จำได้ กล่าวคือ เมื่อได้เห็นหรือจับต้องแล้วก็ต้องจำได้ในทันที เช่น เมื่อหยิบขึ้นมาดูก็ทราบได้ทันทีว่าเป็นเงินดีหรือเงินปลอม

(8) เป็นสิ่งที่มีลักษณะเหมือนกัน (Homogeneity) เช่น ถ้าเป็นเงินเหรียญก็ต้องมีส่วนผสมเหมือนกันทุก ๆ เหรียญ หรือถ้าเป็นกระดาษก็ต้องใช้กระดาษอย่างเดียวกัน และเมื่อมีราคาเท่ากันก็ต้องใช้สีเดียวกันด้วย

2. หน้าที่ของเงินในระบบเศรษฐกิจ

หน้าที่ของเงิน (Function of Money) ในระบบเศรษฐกิจอาจแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะคือ-

(1) หน้าที่อันมีสภาพนิ่ง (Static Function) หมายถึง การที่เงินทำหน้าที่ช่วยในการดำเนินงานของระบบเศรษฐกิจให้เป็นไปได้ด้วยดี

(2) หน้าที่อันมีสภาพเคลื่อนที่ (Dynamic Function) หมายถึง การที่เงินมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของระดับราคา กล่าวคือ เมื่อมีปริมาณเงินมากขึ้นระดับราคาสินค้าจะสูงขึ้น แต่ถ้าขณะใดปริมาณเงินน้อยลง ราคาสินค้าจะถูกลง เป็นต้น (จะได้พิจารณาถึงเรื่องนี้จากทฤษฎีที่เกี่ยวกับเงินในตอนต่อไป)

หน้าที่อันมีสภาพนิ่ง (Static Function) ของเงิน ที่สำคัญ ๆ มี 4 อย่าง คือ :-

(1) เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน (Medium of Exchange) ตามความจริงนั้นเงินอาจเป็นอะไรก็ได้ ซึ่งเป็นที่ยอมรับของคนโดยทั่วไปในสังคมว่าเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน ดังนั้นเมื่อมีสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนแล้ว หากมีความต้องการสินค้าและบริการใด ก็ไม่ต้องไปแสวงหาคนที่ต้องการแลกเปลี่ยนกับเราโดยตรงเหมือนวิธีแลกเปลี่ยนของกับสิ่งของ (Barter System) ทั้งนี้เพราะเงินจะทำหน้าที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ ตัวอย่างเช่น การรับราชการก็เป็นการขยายบริการทางด้านกำลังกายและกำลังความคิดเพื่อแลกเปลี่ยนกับเงิน เงินที่ได้มาก็เก็บไว้ เมื่ออยากได้สินค้าหรือบริการใดก็นำเงินที่เก็บไว้มาซื้อสินค้าหรือบริการที่ต้องการตามความพอใจ หรือถ้ามีสิ่งของบางอย่างเกินความต้องการ ก็นำไปขายเพื่อแลกเปลี่ยนกับเงินและนำเงินที่ได้มาไว้ซื้อสินค้าหรือบริการที่ต้องการ

(2) เป็นมาตรฐานที่ใช้วัดมูลค่า (Standard of Value) เงินเป็นมาตรฐานที่ใช้วัดมูลค่าของสินค้าและบริการ ซึ่งทำให้สามารถเปรียบเทียบมูลค่าของสินค้าและบริการทุกชนิดได้โดยสะดวก กล่าวคือ แทนที่จะกำหนดว่านม 8 ควอท (1 ควอท = 1 ใน 4 แกลลอน) เท่ากับสเตค (Steak) หนัก 2 ปอนด์ เท่ากับค่าจ้างแรงงานต่อชั่วโมงในโรงงานผลิตกระดาษ ฯลฯ เราก็จะเปรียบเทียบมูลค่าของสิ่งของดังกล่าวแต่ละอย่างกับเงิน เพื่อแสดงออกมาในรูปราคา เช่น นมราคาควอทละ 25 เซ็นต์ สเตค (Steak) ปอนด์ละ 1 เหรียญ และค่าจ้างแรงงานในโรงงานผลิตกระดาษเท่ากับ ชั่วโมงละ 2 เหรียญ เมื่อนำราคาของนม สเตค และค่าจ้างแรงงานมาเปรียบเทียบกันเราก็จะทราบว่า ค่าจ้างแรงงานต่อชั่วโมงราคาเป็น 8 เท่าของนม 1 ควอท และเป็น 2 เท่าของราคาสเตค ซึ่งหนัก 2 ปอนด์ เป็นต้น นอกจากนี้เงินยังเป็นหน่วยแสดงมูลค่าทางบัญชีได้ด้วย

(3) เป็นมาตรฐานชำระหนี้ภายหลัง (Standard of Deferred Payments) เงินช่วยให้มีการผลิตเวลาการจ่ายเงินจากปัจจุบันไปเป็นในอนาคตได้ ทั้งยังช่วยอำนวยความสะดวกในการชำระหนี้ เพราะสะดวกกว่าที่จะกำหนดให้ใช้เป็นสิ่งของ โดยมีข้อจำกัดว่าค่าของเงินจะต้องไม่เปลี่ยนแปลงมากเกินไปในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง หากค่าของเงินเปลี่ยนแปลงอย่างมากแล้ว ก็อาจไม่ใช้เงินเป็นมาตรฐานในการชำระหนี้

(4) เป็นเครื่องรักษามูลค่า (Store of Value) เงินเป็นสิ่งที่อำนวยความสะดวกในการเก็บมูลค่าของการสะสมทรัพย์ กล่าวคือ คนอาจเก็บทรัพย์สินไว้ในรูปของสัญญาพืช ที่ดิน บ้านเรือน หุ่นยนต์ หรือเอกสารทางการเงินอื่น ๆ ฯลฯ และเป็นเรื่องที่แน่นอนว่าราคาของสัญญาพืช พันธบัตรหรือสิ่งอื่น ๆ ดังกล่าวย่อมเปลี่ยนแปลงชั่วระยะเวลาหนึ่ง แต่เงินเป็นสิ่งที่มีความน่าเชื่อถือ ทั้งการเก็บสิ่งของบางอย่างนั้นไม่สะดวกและไม่อาจทำได้เนื่องจากของบางอย่างไม่สามารถเก็บไว้ได้นาน เพราะเป็นของเสียง่าย เช่น พืช ผลไม้ เนื้อสัตว์ แต่เราก็สามารถเก็บมูลค่าของสิ่งเหล่านั้นได้ด้วยการเปลี่ยนให้เป็นเงิน

3. ความสำคัญของเงินในระบบเศรษฐกิจ

เนื่องจากมนุษย์ชาติไม่สามารถจะผลิตสิ่งของที่คนต้องการได้ทุกอย่าง จำเป็นต้องเลือกผลิตเฉพาะสิ่งที่มีคุณค่าแล้วนำไปแลกเปลี่ยนกับสิ่งของที่มีผู้อื่นผลิตได้เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งของที่ต้องการ การแลกเปลี่ยนจึงมีมาแต่โบราณกาล เริ่มตั้งแต่การแลกเปลี่ยนสิ่งของกันโดยตรง (Barter) ต่อมาก็รู้จักใช้สินค้าบางอย่าง (Commodity) เป็นสื่อในการแลกเปลี่ยน ซึ่งเป็นระบบเศรษฐกิจที่ไม่ใช้เงินตรา จนกระทั่งมนุษย์ก้าวสู่ยุคใช้เงิน (Money) และเครดิต (Credit) เป็นสื่อในการแลกเปลี่ยน ซึ่งเป็นระบบเศรษฐกิจที่ใช้เงินตราอย่างในทุกวันนี้

(1) เศรษฐกิจที่ไม่ใช้เงินตรา เป็นระบบเศรษฐกิจที่ใช้การแลกเปลี่ยนสิ่งของต่อสิ่งของ (Barter System) ซึ่งปรากฏว่ามีความยุ่งยากในการแลกเปลี่ยนอยู่มาก เช่น นาย ก. จับปลาได้ 4 ตัว ต้องการใช้บริโภคเพียง 2 ตัว ส่วนอีก 2 ตัวที่เหลือนั้น ถ้าต้องการไปแลกกับข้าว นาย ก. ก็ต้องไปสืบดูว่ามีใครบ้างที่มีข้าวและต้องการจะแลกปลา สมมติว่านาย ข. มีข้าวแต่ต้องการแลกกับไก่ ดังนั้นการแลกเปลี่ยนก็ย่อมเกิดความยุ่งยากขึ้น ยิ่งเป็นการแลกเปลี่ยนระหว่างของใหญ่กับของเล็ก บางครั้งก็ไม่อาจแบ่งแยกให้เป็นชิ้นเล็ก ๆ หรือให้มีมูลค่าเท่ากันก็ได้ การแลกเปลี่ยนสิ่งของกับสิ่งของดังกล่าวจึงมีข้อจำกัดหลายประการ เพราะการแลกเปลี่ยนจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ

- (ก) ความต้องการของทั้ง 2 ฝ่ายตรงกัน
- (ข) สิ่งของที่จะแลกเปลี่ยนกันต้องมีมูลค่าเท่ากัน

เนื่องจากการแลกเปลี่ยนสินค้ากับสินค้าโดยตรงนั้นมีความไม่สะดวกเกิดขึ้นหลายประการ ดังกล่าว ในระยะต่อมาแทนที่จะใช้สินค้ากับสินค้าแลกเปลี่ยนกันโดยตรงก็จะเลือกใช้สินค้าบางอย่างที่ต้องการและมีความสำคัญต่อทุกคนในสังคมนั้นเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน เรียกว่า ระบบการแลกเปลี่ยนโดยใช้สิ่งของเป็นสื่อ (Commodity) เช่น ไข่เกลือ เปลือกหอย ขนสัตว์ ไบยาสูบ ฯลฯ เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน เป็นต้น แต่ก็มักประสบความยุ่งยาก เพราะสื่อกลางที่ใช้มักเป็นของเน่าเสีย หรือเสื่อมคุณภาพ เก็บไว้ไม่ได้นาน

ปัจจุบันเศรษฐกิจที่ไม่ใช้เงินตรายังคงเหลือหลงอยู่บ้างในการค้าระหว่างประเทศที่มีระบบการปกครองตรงข้ามกัน เช่น ระหว่างประเทศกลุ่มคอมมิวนิสต์กับประเทศอื่น ซึ่งต่างฝ่ายไม่ยอมรับเงินตราของอีกฝ่ายหนึ่ง แต่มีความจำเป็นหรือนโยบายการเมืองบังคับให้ต้องทำการค้าระหว่างกัน ก็อาจทำการค้าระหว่างประเทศโดยวิธีแลกเปลี่ยนสินค้ากับสินค้า หรือในรูปของ Counter Trade นอกจากนี้อาจมีเศรษฐกิจที่ไม่ใช้เงินตราตามระบบเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์ ซึ่งในอดีตเคยคิดแล้ว เห็นว่า มูลเหตุของความปั่นป่วนทางเศรษฐกิจและความยุ่งยากทางสังคมมาจาก “เงิน” เป็นส่วนใหญ่ จึงควรปฏิรูประบบเศรษฐกิจของโลกเสียใหม่โดยการเลิกใช้เงินตราเสีย แต่ระบบเศรษฐกิจที่ไม่ใช้เงินตรานี้ก็ยังเป็นแต่เพียงความฝันเท่านั้น เพราะยังไม่มีประเทศใดปฏิบัติได้

(2) เศรษฐกิจที่ใช้เงินตรา เนื่องจากระบบการแลกเปลี่ยนสินค้ากับสินค้า (Barter) และระบบการแลกเปลี่ยนโดยใช้สิ่งของเป็นสื่อ (Commodity) ดังกล่าวแล้ว มีความไม่สะดวกอยู่หลายประการ มนุษย์จึงได้หันไปใช้เงินตราเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนแทน คือผู้ที่ผลิตสินค้าได้จะนำไปแลกเปลี่ยนเป็นเงินมาก่อน แล้วจึงนำเงินนั้นไปแลกเปลี่ยนกับสิ่งที่ตนต้องการอีกครั้งหนึ่ง ทำให้ข้อขัดข้องต่าง ๆ ในการแลกเปลี่ยนหมดสิ้นไป ปัจจุบันเงินตราจึงมีบทบาทสำคัญในทางเศรษฐกิจของประเทศและของโลกดังที่เคยปรากฏอยู่เสมอว่า การเปลี่ยนแปลงค่าเงินตราของบางประเทศมีผลทำให้กระทบกระเทือนถึงภาวะเศรษฐกิจของประเทศอื่น ๆ อย่างกว้างขวาง

เรื่องของเงินในปัจจุบันถ้าหากจะยึดนิยามของเงินที่ว่า “เงินเป็นสิ่งที่มนุษย์ยอมรับในการชำระหนี้” แล้วย่อมเป็นที่ยอมรับกันว่า “เงินเป็นปัจจัยที่สำคัญที่อำนวยความสะดวกแก่ชีวิตเศรษฐกิจและปฏิรูปสังคมให้มีความเป็นอยู่สะดวกสบาย” ดังจะเห็นได้ว่าการคาดคะเนกิจกรรมทางเศรษฐกิจนั้นจะต้องพิจารณาในส่วนที่เกี่ยวกับเงิน เช่น ราคาสินค้าและบริการ ค่าจ้างแรงงาน ค่าเช่าที่ดิน ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ และรายได้ในสังคมปัจจุบันต่างก็ต้องกำหนดเป็นจำนวนเงิน และสำหรับระบบเศรษฐกิจแบบนายทุน (Capitalism) ด้วยแล้วเงินยิ่งมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะในระบบนี้วิสาหกิจเอกชนเป็นสถาบันที่ตั้งขึ้นเพื่อดำเนินกิจการโดย

มุ่งแสวงหาเงินเป็นสำคัญ ไม่ว่าวิสาหกิจนั้นจะทำการผลิตเครื่องรับโทรทัศน์ หรือผลิตขนมหวาน ก็ตาม

ในระบบเศรษฐกิจนั้น เงินเป็นทั้งเครื่องวัดความเจริญทางเศรษฐกิจและเป็นสิ่งหล่อลื่น วงล้อของอุตสาหกรรมด้วย และถ้ามีการบริหารทางการเงินอย่างถูกต้องแล้ว ระบบเงินตราย่อม จะก่อให้เกิดความมั่นคงและความเจริญ แต่ถ้การบริหารทางการเงินเป็นไปอย่างไม่ถูกต้องก็อาจ ก่อให้เกิดเศรษฐกิจตกต่ำ หรือภาวะเงินเฟ้อร้ายแรง หรือก่อให้เกิดสงครามหรือการเปลี่ยนแปลง ทางการเมืองอย่างขนานใหญ่ได้ จึงกล่าวได้ว่า เงินมีความสำคัญต่อชีวิตเศรษฐกิจ (Economic life) และความเป็นอยู่ของมนุษยชาติเป็นอันมาก คือ

(1) ความสำคัญในด้านการผลิต ทุกวันนี้ที่ผู้ประกอบการทั้งหลายแสวงหาเงินตรา มาลงทุนประกอบการผลิตหรือทำการค้าก็โดยหวังผลกำไรตอบแทนเป็นเงินตรานั้นเอง ในระยะใด ที่ผู้ประกอบการคาดว่าจะได้รับกำไรสูง ระยะนั้นย่อมมีการลงทุนมากมาย ดังเช่นระหว่าง สงครามโลกครั้งที่ 2 ก็ดี หรือในระหว่างเวลาเศรษฐกิจรุ่งเรืองในศตวรรษที่ 20 ก็ดี ย่อมมีการ ใช้จ่ายลงทุนตั้งโรงงานและจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เพราะอยู่ในระยะ ที่ผู้ประกอบการสามารถแสวงหาผลกำไรได้โดยง่าย และการใช้จ่ายลงทุนไปในทำนองนี้ย่อมเป็น ผลดีต่อสังคม ช่วยให้ผู้อุปโภคบริโภคได้รับสินค้าและบริการเพิ่มขึ้นอย่างมากมาย

(2) ความสำคัญในด้านการแลกเปลี่ยนและการอุปโภคบริโภค เนื่องจากเงินตราเป็นสิ่งที่ มนุษยชาติยอมรับและใช้เป็นสื่อในการซื้อขายแลกเปลี่ยนกันอย่างแพร่หลาย เงินตราจึงเป็น สิ่งกระตุ้นให้สินค้าจากแหล่งผลิตสู่มือผู้อุปโภคบริโภคได้รวดเร็วยิ่งขึ้น เพราะตามปกติผู้อุปโภค- บริโภคจะมีรายได้เป็นเงินตราในรูปของเงินเดือนค่าจ้าง ดอกเบี้ยหรือค่าเช่า เหล่านี้ช่วยให้ผู้อุปโภคบริโภคใช้จ่ายเงินรายได้ไปแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการมาบำบัดความต้องการได้ กว้างขวางกว่าการแลกเปลี่ยนดั้งเดิม คือแลกเปลี่ยนสิ่งของกับสิ่งของ และระบบเศรษฐกิจที่ใช้ เงินตราในการแลกเปลี่ยนนั้นช่วยให้ระบบการแลกเปลี่ยนสม่าเสมอ ชุมชนมีมาตรฐานการ ครองชีพสูงขึ้นเพราะช่วยให้มีการผลิตสินค้าสู่มือผู้บริโภคสูงขึ้น

(3) ความสำคัญในด้านสังคม การที่ชนชาติต่าง ๆ นิยมใช้เงินตรากันอย่างกว้างขวาง เพราะสามารถซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการได้ทุกชนิด เงินตราจะเป็นหลักประกันที่ มั่นคงในระบบการเปลี่ยนแปลง แต่ละคนจึงเลือกทำงานแต่เฉพาะที่ตนเองมีความชำนาญเพื่อ ให้ได้มาซึ่งเงินตราไปใช้จ่าย การแบ่งงานกันทำ (Division of Labour) เช่นนี้เป็นลักษณะของ สังคมยุคปัจจุบัน ซึ่งก่อผลให้การผลิต การค้า และความเป็นอยู่ของสังคมมนุษย์สูงขึ้น

บทสรุป

ในตอนต้นได้พิจารณาถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของรายได้ประชาชาติภาวะเงินเฟ้อ เงินฝืด ซึ่งมีความสัมพันธ์กับเรื่องของเงินอย่างใกล้ชิด เพราะในระบบเศรษฐกิจปัจจุบัน เงินมิได้มีบทบาทแต่เพียงเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเท่านั้น การเปลี่ยนแปลงของปริมาณเงินยังอาจทำให้อัตราแลกเปลี่ยนสูงขึ้นหรือต่ำลง ซึ่งจะมีผลต่อระดับการลงทุนขยายการผลิต การจ้างงาน และระดับรายได้ประชาชาติ ในบทนี้จึงจะทำความเข้าใจในเรื่องการเงินและการธนาคาร

เนื่องจากมนุษย์ชาติไม่สามารถจะผลิตสิ่งของที่ตนต้องการได้หมดทุกอย่าง จำเป็นต้องเลือกผลิตเฉพาะที่ตนถนัดแล้วนำไปแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งของที่ตนต้องการ การแลกเปลี่ยนจึงมีมาแต่โบราณกาล เริ่มตั้งแต่การแลกเปลี่ยนสิ่งของกับสิ่งของกันโดยตรง (Barter System) ต่อมาก็รู้จักใช้สิ่งของบางอย่างเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน (Commodity) เช่น เปลือกหอย สัตว์ เป็นต้น ซึ่งเป็นระบบเศรษฐกิจที่ไม่ใช้เงินตรา จนกระทั่งก้าวเข้าสู่ยุคใช้เงิน (Money) และเครดิต (Credit) เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนซึ่งเป็นระบบเศรษฐกิจที่ใช้เงินตราอย่างในทุกวันนี้

1. ชนิดของเงิน คำว่า “เงิน” ที่จะพิจารณากันต่อไปนี้ หมายถึง

- (1) เหรียญกษาปณ์ (coins)
- (2) ธนบัตร (paper currency)
- (3) เงินฝากกระแสรายวัน (demand deposit)

นอกจากเงินทั้ง 3 ประเภทนี้แล้ว ยังมีสิ่งอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกับเงิน (near money) เช่น เงินฝากประจำ (time deposit) พันธบัตรรัฐบาล เหล่านี้เป็นสิ่งใกล้เคียงกับเงินก็เพราะมีสภาพคล่อง (liquidity) สูง สามารถเปลี่ยนเป็นเงินได้ใกล้เคียงกับมูลค่าของมันได้สะดวกและแน่นอน นอกจากนี้ยังอาจแยกเงินออกเป็น

1.1 เงินมาตรฐาน (Standard Money) เป็นเงินที่ใช้เป็นหลักในการแลกเปลี่ยน ซึ่งจะทำเป็นเงินเหรียญหรือเงินกระดาษก็ได้ หากทำเป็นเหรียญก็ต้องมีมูลค่าเต็มตัว และถ้าเป็นเงินกระดาษก็หมายถึงบัตรที่ทำขึ้นแทนเงินซึ่งมีค่าเต็มตัว ตามปกติเงินมาตรฐานที่ทำเป็นกระดาษก็คือใบรับฝากโลหะเงินหรือทองคำที่รัฐบาลซึ่งเป็นผู้รับฝากออกให้นั่นเอง และคำว่า “มูลค่าเต็มตัว” ในที่นี้หมายถึงมีค่าเป็นเงินเท่ากันในทางโลหะ เช่น ถ้ากล่าวเหรียญ ดอลลาร์

สหรัฐมีมูลค่าเต็มตัว ก็หมายความว่า เมื่อยุบเหรียญขายเป็นเนื้อโลหะก็จะขายได้ในราคา 1 ดอลลาร์เช่นกัน

1.2 เงินเครดิต (Credit Money) เป็นเงินซึ่งอาจจะออกโดยรัฐบาล ธนาคารกลาง หรือธนาคารพาณิชย์ และอาจทำด้วยโลหะหรือกระดาษก็ได้ เช่น เหรียญกษาปณ์และธนบัตรเป็นเงินเครดิตที่ออกโดยรัฐบาล หรือธนาคารกลาง เป็นต้น เงินเครดิตเป็นเงินที่ใช้ชำระหนี้กันได้ตามกฎหมายโดยรัฐบาลค้ำประกัน และไม่จำเป็นต้องมีมูลค่าเต็มตัวอย่างเงินมาตรฐาน

2. คุณสมบัติของสิ่งที่ใช้เป็นเงิน ควรมีคุณสมบัติดังนี้

- 2.1 เป็นสิ่งยอมรับกันโดยทั่วไป
- 2.2 มีความคงทนถาวร (durability)
- 2.3 สามารถแบ่งออกเป็นหน่วยย่อย ๆ ได้
- 2.4 มีความสะดวกสบายที่จะนำไปยังที่ต่าง ๆ (portability)
- 2.5 เป็นสิ่งที่หายาก (scarcity)
- 2.6 มีเสถียรภาพในค่า คืออัตราแลกเปลี่ยนต้องไม่เปลี่ยนแปลงบ่อยจนเกินไป
- 2.7 เป็นสิ่งที่เห็นแล้วยอมรับ
- 2.8 เป็นสิ่งที่มีลักษณะเหมือนกัน (homogeneity)

3. หน้าที่ของเงิน (Functions of Money) อาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประการคือ

3.1 หน้าที่อันมีสภาพนิ่ง (Static Function) หมายถึงการที่เงินทำหน้าที่ช่วยในการดำเนินงานของระบบเศรษฐกิจให้เป็นไปด้วยดี 4 ประการ คือ

- (ก) เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน (Medium of Exchange)
- (ข) เป็นมาตรฐานที่ใช้วัดมูลค่า (Standard of Value)
- (ค) เป็นมาตรฐานชำระหนี้ภายหน้า (Standard of Deferred Payments)
- (ง) เป็นเครื่องรักษามูลค่า (Store of Value)

3.2 หน้าที่อันมีสภาพเคลื่อนที่ (Dynamic Function) หมายถึงการที่เงินมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของระดับราคากล่าวคือ เมื่อมีปริมาณเงินมากขึ้นระดับราคาสินค้าจะสูงขึ้น แต่ในขณะใดถ้าปริมาณเงินลดน้อยลง ราคาสินค้าจะถูกลง เป็นต้น หน้าที่อันมีสภาพเคลื่อนที่นี้จะวิเคราะห์ได้ในทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเงิน

4. ระบบการเงิน การเงินของโลกแต่ละยุคแต่ละสมัยได้มีมาตรฐานเงิน (Monetary Standards) อยู่หลายประเภท ที่สำคัญคือ

4.1 มาตรฐานโลหะชนิดเดียว (Monometalism) คือการใช้โลหะเพียงชนิดเดียวเป็นมาตรฐานสำหรับเปรียบเทียบมูลค่า เช่น ประเทศที่ใช้โลหะทองคำแต่เพียงชนิดเดียวเป็นมาตรฐานในการเปรียบเทียบมูลค่า ก็เรียกว่าเป็นประเทศที่อยู่ในมาตรฐานทองคำ (Gold Standard) ซึ่งมีอยู่ 3 แบบ คือ

- (ก) มาตรฐานเหรียญทองคำ (Gold-Coin Standard)
- (ข) มาตรฐานทองคำแท่งหรือมาตรฐานเนื้อทองคำ (Gold Bullion Standard) และ
- (ค) มาตรฐานปริวรรตทองคำ (Gold Exchange Standard)

นอกจากจะใช้โลหะทองคำแล้ว ยังมีบางประเทศเคยใช้มาตรฐานโลหะเงิน (Silver Standard) โดยกำหนดหน่วยเงินให้มีค่าเป็นน้ำหนักของโลหะเงินจำนวนเท่านี้เท่านี้

4.2 มาตรฐานโลหะสองชนิดหรือทวิธาตุ (Bimetallic Standard) คือ การใช้โลหะ 2 ชนิดเป็นหลักสำหรับกำหนดมูลค่าได้แก่เงินและทองคำเพื่อแก้ไขการขาดแคลนทองคำ เมื่อปี ค.ศ. 1834 สหรัฐอเมริกาเคยใช้มาตรฐานโลหะสองชนิดโดยกำหนดให้ 1 ดอลลาร์เท่ากับโลหะเงินหนัก 371.25 เกรน หรือทองคำหนัก 23.22 เกรน เป็นต้น

4.3 มาตรฐานกระดาษ (Paper Standard) เป็นมาตรฐานที่ประเทศต่าง ๆ ใช้แทนมาตรฐานอื่น ๆ อยู่ในปัจจุบัน มาตรฐานกระดาษจะไม่ใช้โลหะอย่างหนึ่งอย่างใดเป็นหลักในการเทียบมูลค่าและจะไม่ยอมให้มีการส่งทองคำเข้าออกได้โดยเสรีอีกต่อไป ธนบัตรของประเทศที่อยู่ในมาตรฐานกระดาษไม่ขึ้นอยู่กับโลหะที่ใช้หนุนหลังหรือเป็นทุนสำรอง แต่จะขึ้นอยู่กับอุปสงค์และอุปทานของธนบัตรที่รัฐบาลผลิตขึ้นมา มาตรฐานกระดาษแบ่งออกเป็น 2 ชนิด

(ก) มาตรฐานกระดาษแท้ คือมาตรฐานที่ใช้ธนบัตรเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนในการนี้รัฐบาลจะพิมพ์ธนบัตรออกมาโดยไม่มีโลหะใด ๆ หนุนหลังอยู่เลย ดังนั้น ค่าของธนบัตรจะสูงต่ำเพียงใดยอมเป็นไปตามอุปสงค์อุปทานของธนบัตรนั่นเอง

(ข) มาตรฐานกระดาษชนิดที่นำมาขึ้นเป็นโลหะไม่ได้ คือมาตรฐานที่กำหนดว่า การออกธนบัตรต้องมีโลหะหนุนหลังอยู่บ้าง และกำหนดให้ค่าของเงินตราเทียบเท่ากับทองคำ แต่จะนำธนบัตรมาขึ้นเป็นทองคำไม่ได้ รัฐบาลหรือธนาคารกลางจะทำหน้าที่ควบคุมค่าของธนบัตรที่นำออกใช้

5. มูลค่าของเงิน (The Value of money) หมายถึงอำนาจซื้อของเงินแต่ละหน่วยที่จะสามารถซื้อสินค้าและบริการได้ เช่น สมมติว่า นาย ก.ใช้เงิน 40 บาท ซื้อข้าวสารได้ 1 ถัง และใช้เงิน 10 บาท ซื้อถ่านได้ 1 ถัง ค่าของเงิน 1 บาทเท่ากับ $1/40$ ของข้าว 1 ถัง และเท่ากับ $1/10$

ของถ่าน 1 ถัง แต่ถ้าระยะต่อมาต้องใช้เงิน 50 บาทจึงจะซื้อข้าวได้ 1 ถัง ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจาก
ค่าของข้าวสารสูงขึ้นหรือค่าของเงินบาทตกต่ำลง หากระดับราคาสินค้าทั่วไป (general price) ไม่
เปลี่ยนแปลงก็ถือได้ว่าค่าของข้าวสารสูงขึ้น แต่ถ้าปรากฏว่า ระดับราคาสินค้าทั่วไป สูงขึ้นก็
ถือได้ว่า ค่าของเงินบาทเสื่อมลง (depreciation)

ปกติค่าของเงินจะเปลี่ยนแปลงไปในทางตรงข้ามกับระดับราคาทั่วไปเสมอ กล่าวคือ
เมื่อระดับราคาทั่วไปของสินค้าและบริการสูงขึ้น ค่าของเงินย่อมลดลงและในทางตรงข้ามหาก
ระดับราคาทั่วไปต่ำลง ค่าของเงินย่อมสูงขึ้น สามารถซื้อสินค้าและบริการได้มากกว่าเดิม และ
ในการที่จะวัดระดับราคาทั่วไปว่าสูงขึ้นหรือต่ำลงเพียงใดนิยมใช้เลขดัชนี (price index) เป็นเครื่องมือวัด

แบบฝึกหัดท้ายบท

1. เพราะเหตุใดจึงถือว่า “เงินฝากธนาคารประเภทกระแสรายวัน” เป็นเงิน
2. จงอธิบายพร้อมยกตัวอย่างคำว่า “สภาพคล่อง”
3. แนวโน้มของเงินตราในอนาคตจะเป็นอย่างไร จงอธิบายพร้อมยกตัวอย่างประกอบ
4. จงกล่าวถึงคุณสมบัติของสิ่งที่จะใช้เป็นเงินมาสัก 3 ข้อ
5. จงอธิบายหน้าที่ของเงินในระบบเศรษฐกิจมาพอเข้าใจ
6. ปัจจุบันเงินมีความสำคัญในระบบเศรษฐกิจของประเทศหรือไม่อย่างไร อธิบาย

หนังสืออ่านประกอบ

- นวลทิพย์ คงสกุล. **หลักเศรษฐศาสตร์ 2 : มห-เศรษฐศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : คณะเศรษฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2528, บทที่ 1.
- บุญยง ทิพย์โส. **มห-เศรษฐศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2523, บทที่ 7.
- ประเจิด สินทรัพย์. **เศรษฐศาสตร์มหภาคเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช. 2527, บทที่ 8, 9.
- รัตนา สายคณิต และชลลดา จามรกุล. **หลักเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทเียร์บุ๊กพับลิชเชอร์ จำกัด, 2528, บทที่ 1.
- Edwards, G.J., **The Framework of Economics**. 2nd edition, London: Macgraw-Hill Publishing Company Limited 1960. Chapter 18.
- Lipsey, Richard G., and Steiner, Peter O., **Economics**. 3rd ed., New York: Harper & Row, Publishers, Inc., 1972. Chapters 34, 35 and 36.
-